

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Lingwistyka kulturowa, PG_00189911						
Kierunek studiów	Sławistyka (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu			2026/2027		
Poziom kształcenia	II stopnia	Grupa zajęć			Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć fakultatywnych Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki		
Forma studiów	stacjonarne	Sposób realizacji			na uczelni		
Rok studiów	1	Język wykładowy			polski		
Semestr studiów	1	Liczba punktów ECTS			3.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia			egzamin		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Filologiczny -> Instytut Studiów Klasycznych i Sławistyki -> Zakład Sławistyki i Studiów Bałkańskich						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Dušan-Vladislav Paždjerski				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	30.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30
W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0							
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30		2.0		43.0	75
Cel przedmiotu	Zapoznanie studentów z istotą etnolingwistyki, jej metodami badawczymi, zagadnieniami podejmowanymi w ramach prac etnolingwistycznych. Wskazanie charakterystycznych szkół (nazwisk badaczy, serii językoznawczych, czasopism, ośrodków) badawczych i nazw, używanych na jej określenie. Pogłębienie zainteresowań studentów tą dyscypliną językoznawczą (zwrócenie uwagi na jej interdyscyplinarność). Wskazanie tematów podejmowanych w jej ramach. Kształcenie umiejętności obserwacji warsztatu językoznawcy etnolingwisty.						

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[SLAWMU2_W05] Student rozumie w pogłębionym stopniu powiązania języków południowosłowiańskich z literaturą, kulturą i gospodarką obszaru Półwyspu Bałkańskiego.	posiada umiejętności badawcze, pozwalające na rozwiązywanie problemów z pogranicza językoznawstwa i folkloru Słowian Południowych (K_U06).	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[SLAWMU2_K07] Student docenia znaczenie filologii i nauk humanistycznych oraz ich rolę w kształtowaniu kulturowego obrazu Europy.	Student docenia znaczenie języków narodowych i ich powiązania z kulturą materialną i duchową oraz ich rolę w kształtowaniu kulturowego obrazu Europy Południowej (K_K07).	[SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[SLAWMU2_U06] Student posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętność prezentacji opracowań krytycznych – także w językach południowosłowiańskich w różnych formach i w różnych mediach.	Student potrafi analizować informacje dotyczące kultury, życia społecznego i politycznego obszaru Słowiańszczyzny Południowej w odniesieniu do ich dziedzictwa językowego (K_U05)	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[SLAWMU2_U05] Student posiada umiejętność merytorycznego argumentowania – również w językach południowosłowiańskich – z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań.	Student posiada umiejętności badawcze, pozwalające na rozwiązywanie problemów z pogranicza językoznawstwa i folkloru Słowian Południowych (K_U06)	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[SLAWMU2_W09] Student ma pogłębioną wiedzę szczegółową na temat języków południowosłowiańskich, rozpoznaje i rozumie rządzące nimi prawidłowości oraz wciąż kształtujące je zmiany.	Student: - ma uporządkowaną, pogłębioną wiedzę z zakresu etnolingwistyki (K_W05); - ma pogłębioną wiedzę o powiązaniach językoznawstwa i etnologii (K_W09).	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
Treści przedmiotu	<p>Problematyka wykładu (może ona w poszczególnych latach zajęć ulegać różnym wahaniom, co do zakresu czasu poświęcanego na realizację poszczególnych problemów; mogą też być wprowadzane nowe zagadnienia związane z rozwojem tejże dyscypliny).</p> <p>Program szczegółowy: Wprowadzenie do przedmiotu. Podstawowe źródła literatury przedmiotu i podmiotu. Różnorodność terminów i wielość zakresów znaczeniowych. Niejednoznaczność takich samych terminów w różnych językach (2 godziny).</p> <p>Stereotypy i autostereotypy narodowe, regionalne oraz zawodowe. Sąsiedzi graniczni w przysłowiach, powiedzeniach, dowcipach językowych oraz baśniach i legendach Językowo-kulturowy obraz warstw, grup społecznych i zawodowych w przysłowiach, baśniach oraz innych tekstach literatury ludowej i dowcipach językowych (4 godziny).</p> <p>Antroponimy (ze szczególnym uwzględnieniem imion, przydomków i przezwisk) i toponimy. Ich funkcja społeczno kulturowa. Nazewnictwo w rodzinach i na obszarach mieszanych językowo i narodowo. Kulturowa (czasowa) właściwość wyboru. Współczesne słowiańskie imiennictwo. Rola przydomków na terenach o tradycyjnie małym zróżnicowaniu imiennictwa. Imiona dobrej i złej wróżby. Zasady administracyjne a realia (4 godziny).</p> <p>Fitonimy ludowe a urzędowe. Obecność roślin (ich nazewnictwo) w baśniach, bajkach i przysłowiach. Symbolika roślin w Słowiańszczyźnie. Rola roślin w obrzędowości rodzinnej i codziennym życiu. Drzewa, ich obecność w baśniach południowosłowiańskich i polskich. Symbolika drzew w tradycji greckiej i rzymskiej. Pogańskie drzewa i gaje. Fitonimy jako desygnaty niezbędne w magii słownej ludów słowiańskich oraz jako punkty jej odniesienia (zamówienia lecznicze, miłosne i zarzekania, kłątwy). Mity a nazwy i miejsce roślinności w określonych kulturach (6 godziny).</p> <p>Zoonyimy w baśniach, bajkach i przysłowiach ludowych. Zwierzęta w kulturze słowiańskiej i ich językowy obraz u nie-Słowian (tabu językowe). Językowo-kulturowy obraz wybranych zwierząt w wybranych językach indoeuropejskich (2 godziny).</p> <p>Rok w zwyczajach i obrzędach. Święci zapisani w przysłowiach, obrzędach i baśniach. Atrybuty poszczególnych świętych w sztuce (2 godziny).</p> <p>Rola i miejsce kłątwy w Słowiańszczyźnie. Duchy dobra i zła (ich narodowe, regionalne i ludowe nazwy; powiązania nazewnictwa demonologicznego z wyglądem, sferą działania przedstawicieli tego świata; obecność w literaturze ludowej: baśnie i zamowy; pieśni ludowe). Obraz diabła i anioła w przysłowiach, powiedzeniach i zwrotach frazeologicznych. Nazwy ludzi lekarujących i wiedźmarujących w językach słowiańskich; nazwy ich zajęć i obraz językowo-kulturowy w literaturze ludowej (4 godziny).</p> <p>Barwy, ich semantyka w obrzędowości poszczególnych narodów (kolory żałoby, smutku, radości, wesela, stroju weselnego, ozdób weselnych i stroju do chrztu). Nowe znaczenia barw (studniówka, kolory sznurowadeł w subkulturach; kolorystyka strojów, związana z przynależnością do grupy religijnej lub kulturowej) (2 godziny).</p> <p>Mowa ciała, a kinetyczne formy powitań i pożegnań u różnych narodów świata. Teatr, balet. Bezśłowne wyrażanie zadowolenia i niezadowolenia w różnych kulturach. Słowne formy powitań i pożegnań w zwyczajach narodowych i regionalnych (języki narodowe a gwary i dialekty) (2 godziny).</p> <p>Uporządkowanie wiadomości na temat etnolingwistyki. Ludowy a naukowy obraz świata. Stereotypy narodowe, regionalne, religijne w rzeczywistości kontaktów słowiańsko-niesłowiańskich (2 godziny).</p>		

Wymagania wstępne i dodatkowe	Wiadomości z zakresu językoznawstwa ogólnego.		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	Kolokwium pisemne w trakcie semestru	51.0%	20.0%
	Końcowe zaliczenie ustne	51.0%	80.0%
Zalecana lista lektur	<p>Podstawowa lista lektur</p> <p>Amerykańska antropologia kognitywna. Wybór i redakcja naukowa M. Buchowski; J. Anusiewicz, Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki, Wrocław 1995. J. Bartmiński, Czym zajmuje się etnolingwistyka? Akcent 1986, nr 4 (26), s. 20-22. J. Bartmiński, Językowe podstawy obrazu świata, Lublin 2006 (III wydanie 2009). J. Bartmiński, Artykuły (i materiały) drukowane w Etnolingwistyce (I XXI), Lublin. M. Eliade, Sacrum, mit, historia, Warszawa 1970. L. Grzesiuk, E. Trzebińska, Jak ludzie porozumiewają się, Warszawa 1978. Językowa kategoryzacja świata, red. R. Grzegorzczakowa i A. Pajdzińska, Lublin 1996. B. Malinowski, Dzieła, t. 1-7, Warszawa 1984-1990. Przeszłość w językowym obrazie świata, red. A. Pajdzińska i P. Krzyżanowski, Lublin 1999. Slavjanskije drevnosti. Etolingvističeskij slovar v 5 tt., t. 1-3, pod red. N. I. Tolstogo, Moskva 1995-2004). K. Szcześniak, Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny, Gdańsk 2008. A. Wierzbicka, Język, umysł, kultura, Warszawa 1999.</p> <p>studiowana samodzielnie przez studenta:</p> <p>Etnolinguistics-slavica.org; Encyklopedia kultury polskiej (wybrane hasła), red. J. Bartmiński, Wrocław 1993. M. Kita, A. Skudrzykowska, Człowiek i jego świat w słowach i tekstach, Katowice 2002. K. Moszyński, Kultura ludowa Słowian, cz. 1 i 2., Kraków 1939. Słownik etnologiczny, Terminy ogólne. Red. Z. Staszczak, Warszawa 1987. J. i R. Tomiccy, Drzewo życia. Ludowa wizja świata i człowieka, Warszawa 1975. W kręgu dialektów i folkloru, Kielce 2007. poszczególne tomy białej (wrocławskiej) i czerwonej (lubelskiej) serii wydawniczej oraz roczniki Etnolingwistyki; poszczególne tomy Słownika stereotypów i symboli ludowych, Lublin 1993.</p>		

	<p>Uzupełniająca lista lektur</p>	<p>(do wyboru przez studenta, piszącego na przykład pracę magisterską z zakresu wykładanego przedmiotu lub chcącego poszerzyć swą wiedzę z tego zakresu)</p> <p>B. Uspienski (wybrane prace); J. Bartmiński, Stereotypy mieszkają w języku, Lublin 2007.</p> <p>E. Sapir, Kultura, język, osobowość. Wybrane eseje, Warszawa 1978.</p> <p>K. Szcześniak, Świat zwierząt i świat ludzi ukryty w nazwach roślin słowniczka Zośki Wieras, [w:] ,, ii i , 1999, s. 146-154.</p> <p>K. Szcześniak, Imioniska w Panu Tadeuszu a przydomki góralskie w Grywałdzie, [w:] Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze, Bydgoszcz 2000, s. 285-298.</p> <p>K. Szcześniak, Fiolki czy bratki. Rozważania na marginesie nazw roślin zapisanych w słowniczku Zośki Wieras. Studia Russica XVIII. Aduvante B. Tatar, redigit A. Zoltan, Budapest 2000, s. 254-261.</p> <p>K. Szcześniak, Toponimia a zjawiska pozajęzykowe, [w:] Między kulturą niską a wysoką. Zjawiska językowe, literackie, kulturowe. Pamięci prof. dr hab. Teresy Dąbek-Wirgowej, pod. red. M. Korytkowskiej, Z. Darasza, G. Minczewska, Łódź 2001, s. 285-294.</p> <p>K. Szcześniak, Świat wierzeń i kultury codziennej Białorusinów, zamknięty w nazwach roślin, zapisanych w botanicznym słowniczku Zośki Wieras, [w:] Język i kultura białoruska w kontakcie z sąsiadami. Studia poświęcone Antoninie Obrębskiej-Jabłońskiej w stulecie urodzin. Pod red. E. Smułkowej i A. Engelking, Warszawa 2001, s. 159-168.</p> <p>K. Szcześniak, Zielnik nadniemeński lekarowanie i wiedźmarowanie, [w:] , 2002, s. 136-146.</p> <p>K. Szcześniak, Hasła encyklopedyczne a wyjaśnienia etymologii toponimów w rejonie kaliningradzkim, [w:] Słowo na warsztacie językoznawcy i tłumacza. Pod red. A. Pstygi i K. Szcześniak, Gdańsk 2002, s. 119-127.</p> <p>K. Szcześniak, Świąty za słowami zapisane na planie miasta Grodna w roku 1937, [w:] Droga ku wzajemności. Materiały VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej. Pod red. I. Krenia i M. Kondratiuka, Grodno 2001, s. 97-104.</p> <p>K. Szcześniak, Tradycja a nazewnictwo miejscowości w rejonie kaliningradzkim. [w:] Dziedzictwo przeszłości związków językowych, literackich i kulturowych polsko-bało-wschodniosłowiańskich. Językoznawstwo. Tom III. Pod red. J. F. Nosowicza. Białystok 2000, s. 151-16.</p> <p>K. Szcześniak, D. Żyłko, Świat zapisany na mapach, Tytuł. Pismo literacko-artystyczne, nr 1-2 (45-46) 2002, s. 162-186. Gdańsk 2002.</p> <p>K. Szcześniak, D. Żyłko, Uwagi na marginesie gdańskiej edycji map Wileńszczyzny, [w:] Studia Slawistyczne 3, Wielojęzyczność i wielokulturowość na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim, pod red. Z. Abramowicz, Białystok 2002, s. 129-138.</p> <p>K. Szcześniak, Imiona chrzestne, urzędowe a domowe w środowisku studentów grodzieńskich, [w:] Autorytety i normy, pod red. D. Kowalskiej, Łódź 2003, s. 453-464.</p> <p>K. Szcześniak, Ulice grodzieńskie w broszurze Jodkowskiego z roku 1931, [w:] Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe, pod red. M. Kondratiuka. Materiały IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej Droga ku wzajemności, Białystok 2002, s. 81-100.</p> <p>K. Szcześniak, Potoczański świat roślinny w opowieści Marii Schoeferowej z Zimnego Podola, [w:] Pogranicza języków. Pogranicza kultur. Studia ofiarowane Elżbiecie Smułkowej. Pod red. A. Engelking i R. Huszczy. Warszawa 2003, s. 288-293.</p> <p>K. Szcześniak, Słowo narzędziem magii (na materiale wschodnio- i zachodniosłowiańskiego pogranicza), [w:] Wokół struktury słowa, pod red. A. Pstygi, Gdańsk 2003, s. 101-111.</p> <p>K. Szcześniak, Kocha... Lubi... Czaruje... Nazwy roślin w nadniemeńskich zielnikach Elizy Orzeszkowej i Zośki Wieras, [w:] . . . 2003, s.225-235.</p> <p>K. Szcześniak, Wschodniosłowiańskie zamowy jako przykład tekstu rytualnego, [w:] Rytuał Język Religia. Red. R. Zarębski, Łódź 2005, s. 505-518.</p> <p>K. Szcześniak, Imiona urzędowe oraz domowe studentów grodzieńskiej polonistyki i osób im najbliższych, [w:] Konferencja Droga ku wzajemności. Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe. Red. S. Musijenko, Grodno 2004, s. 30-42.</p> <p>K. Szcześniak, Językowy obraz dziewiętnastowiecznej rodzin nadniemeńskiej. Na podstawie przysłów, zamów oraz przygadek, [w:] Osoba i osobowość. Red. Magdalena Pietrzak, Łódź 2006, s. 419-430.</p> <p>K. Szcześniak, Ziarno, siew, wzrost zbóż i żniwa ich symbolika i obrzędy z nimi związane, Slawistyka nr X, pod red. A. i M. Brackich, Gdańsk 2006, s. 118-125.</p> <p>B. Lee Whorf, Język, myśl i rzeczywistość, Warszawa 1982.</p>
	<p>Adresy eZasobów</p>	

Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiedź ustna na trzy pytania (wybrane losowo z puli dwudziestu zestawów, każdorazowo uwzględniających podobne zagadnienia omawiane na wykładzie) oraz czwarte, będące prezentacją wybranej przez studenta pracy (czasopisma) etnolingwistycznej (etnolingwistycznego). Ocena tego czwartego pytania zależy od omówienia stosowanych w wybranej pracy założeń, sposobu realizacji celów postawionych sobie przez autora/autorów. Zakres ogólny: patrz rubryka Treści programowe: Problematyka wykładu.
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.